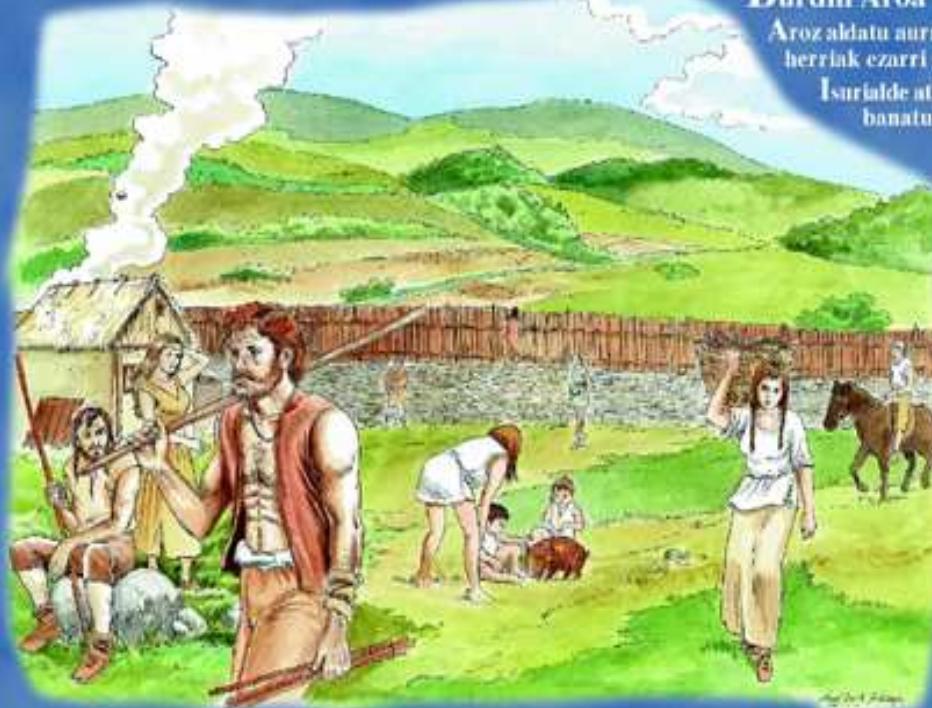

BASAGAINA

Poblado
Kakarresia

BURDIN AROKO HERRIXKA

UN POBLADO DE LA EDAD DEL HIERRO

Burdin Aroa bilakaera handiko aldia izan zen.

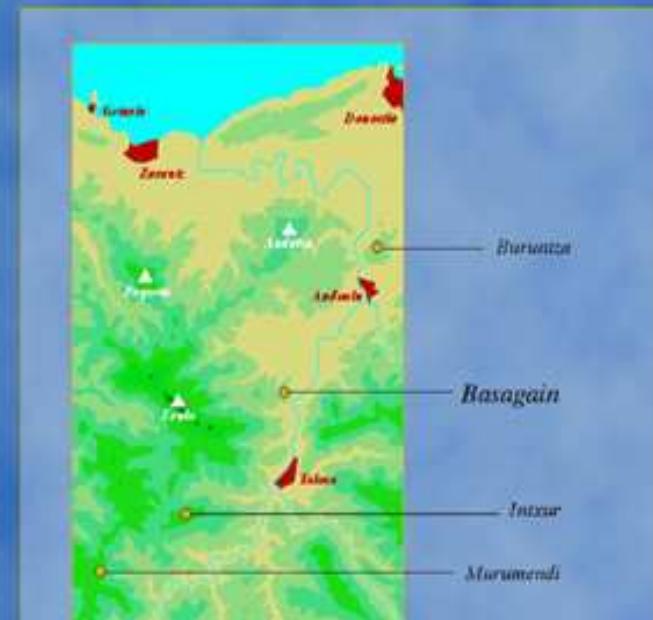
Aroz aldatu aurreko lehen milurtekoan ikus dezakegu Euskal Herrian nekazariz eta abeltzalnez betetako herriak czarri zirela estrategikoki kokatutako hainbat puntutan.

Isurialde atlantikoan pixkanaka-pixkanaka ezagutuko ditugu herrixka horiek; komunikazio ardatzetan banatuko dira, eta Lurraldearen zati handi bat hartuko dute.

La Edad del Hierro fue un periodo de grandes transformaciones.

A lo largo del primer milenio anterior al cambio de Era observamos cómo en el marco de Euskal Herria una nutrida población de agricultores y ganaderos se establecen en numerosos puntos, situados estratégicamente.

En la vertiente atlántica vamos conociendo poco a poco estos poblados que distribuidos a lo largo de los principales ejes de comunicación, constatan una ocupación del Territorio muy considerable.

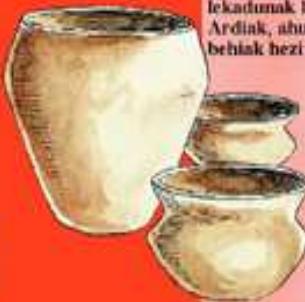
**Oria ibalaren arroan, altzeraez mailakatuta,
gotor tutako lan kokaleku aurkitu dira egun arte:
Buruntza, Basagain, Intxur eta Murumendi.**

*Escalonados en altura a lo largo de la cuenca del río Oria,
se han encontrado hasta la fecha cuatro asentamientos
fortificados: Buruntza, Basagain, Intxur y Murumendi.*

**Basagain herrialde 2,8 hektarea
ditu. Itsasoren mailatik 295
metrora dago. Harrestaren
barnean etxebeitiazak eta
hondakinak topatu dituete, eta
horiek antzera ematen dute
nekazaritza, abeltzaintza,
metallurgia eta merkataritza
bezalako jarduerak burutzen
ditzakela.**

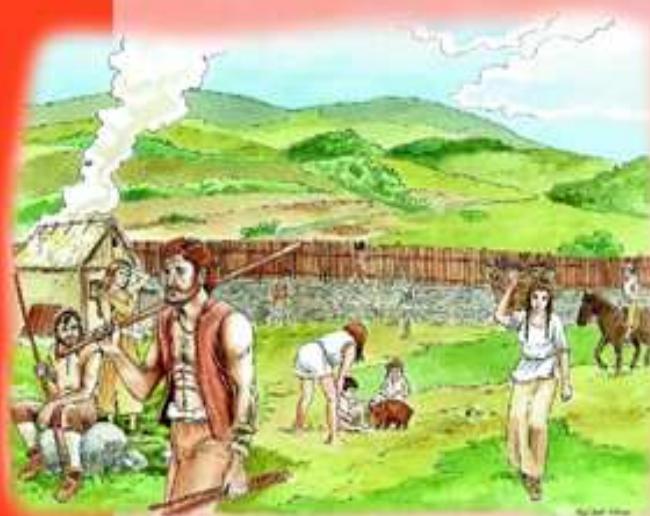
*El recinto de Basagain ocupa 2,8
hectáreas. Se sitúa a 295 metros
sobre el nivel del mar y en el
interior del espacio que dejaban
su moralla se han localizado
viviendas y restos que testimonian
el desarrollo de actividades como
la agricultura, la ganadería, la
metalurgia e incluso la práctica
del comercio.*

Basagain

BASAGAIN, BURDIN AROKO HERRIXKA

BASAGAIN, UN POBLADO DE LA EDAD DEL HIERRO

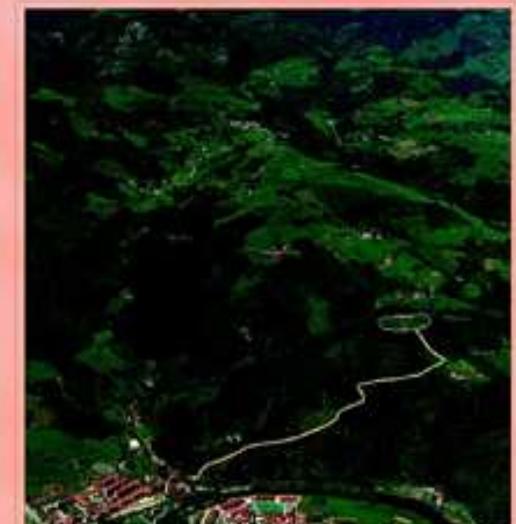
Basagaingo biztanleek etxelizitza erosak eraiki zituzten egurraren, lokatzaren eta harriaren bidez. Armak eta erremintak egiterakoan brontzearen ordez burdina erabilizten hasi ziren, eta zeramikan ere tornuak erabilizten hasi ziren; borrela, eskuz egindako ontziak haino hobeak eta ederragoak egin zituzten. Beraien jantziak material desberdiniekin ehuntzen zituzten. Nekazaritzan eta abeltzaintzan aritzzen ziren eta zerealak eta lekakutak lantzen zituzten. Ardiak, ahuntzak, txeiriak eta bihaski hezi zituzten.

Los habitantes de Basagain construyeron viviendas confortables con madera, barro y piedra. En la fabricación de armas y herramientas sustituyeron el bronce por el hierro, en cerámica introdujeron el uso del torno y obtuvieron vasijas de mucha mayor perfección y belleza que las fabricadas a mano y tejieron sus vestimentas con materiales diversos. Se dedicaban a la agricultura y ganadería cultivando cereales y leguminosas y domésticando ovejas, cabras, vacas y cerdos.

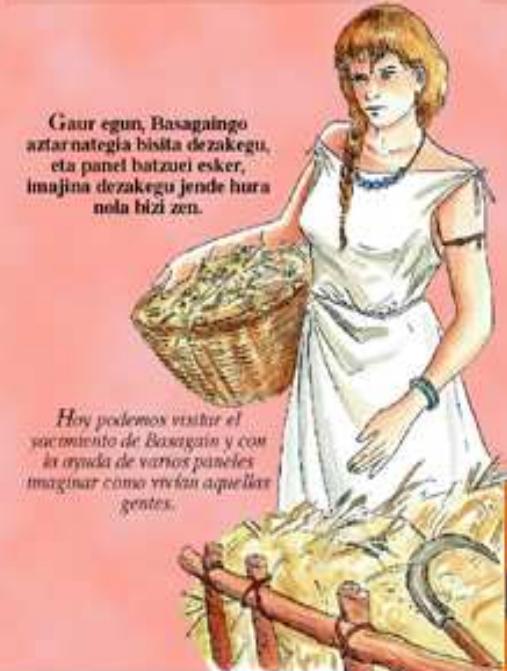
Basagaingo barrutiak 2,8 hectáreas zituen, eta harri, lurrez eta egurrez alzatutako habesteko harresi batetik zedarrizten zuen.

El recinto de Basagain ocupaba 2,8 Hectáreas delimitadas por una muralla defensiva levantada con piedra, tierra y madera.

Basagain itsasoaren mailatik 295 metros da, Oria haranaren zati handi bat hartzen duen leku estrategikoan.

Basagain se encuentra a 295 metros sobre el nivel del mar, en un lugar estratégico desde el que se domina gran parte del valle del Oria.

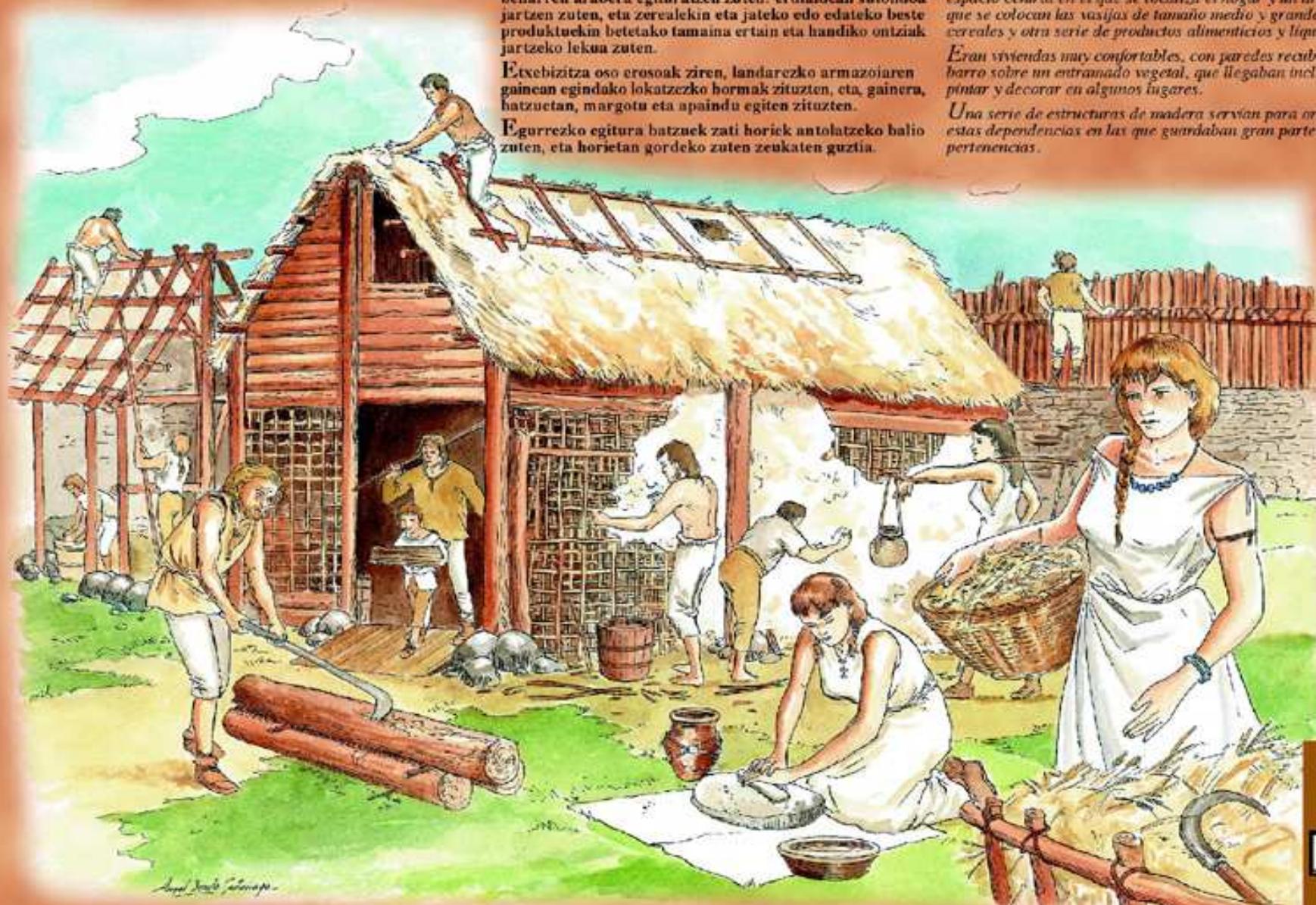
Gaur egun, Basagaingo aztar nategia bisita dezakegu, eta panel batzuei esker, imajina dezakegu jende hura nola bilzi zen.

Hoy podemos visitar el yacimiento de Basagain y con la ayuda de varios paneles imaginar como vivían aquellas gentes.

etxebizitza

ETXEA, HABITATEAREN ATAL NAGUSIA DA

LA CASA ES LA PIEZA CLAVE DEL HABITAT

Etxebizitzak material desberdinekin eraikitzen zituzten: egurrarekin, lokatzarekin eta, neurri txikingo batean, harriarekin. Angeluzuaren formako etxeak altzatzen zituzten eta zirkulu formakoak, batzuetan. Etxearen barrialdea beharren arabera egituratzuten: erdialdean sutondoia jartzen zuten, eta zerealekin eta jateko edo edateko beste produktuekin betetako tamaina ertain eta handiko ontziak jartzeko lekusa zuten.

Etxebizitzak oso erosoa ziren, landarezko armazoiaren gainean egindako lokatzeko hormak zituzten, eta, gainera, batzuetan, margotu eta apaindu egiten zituzten.

Egurrezko egitura batzuek zati horiek antolatzeko balio zuten, eta horietan gordetako zuten zenkaten guztia.

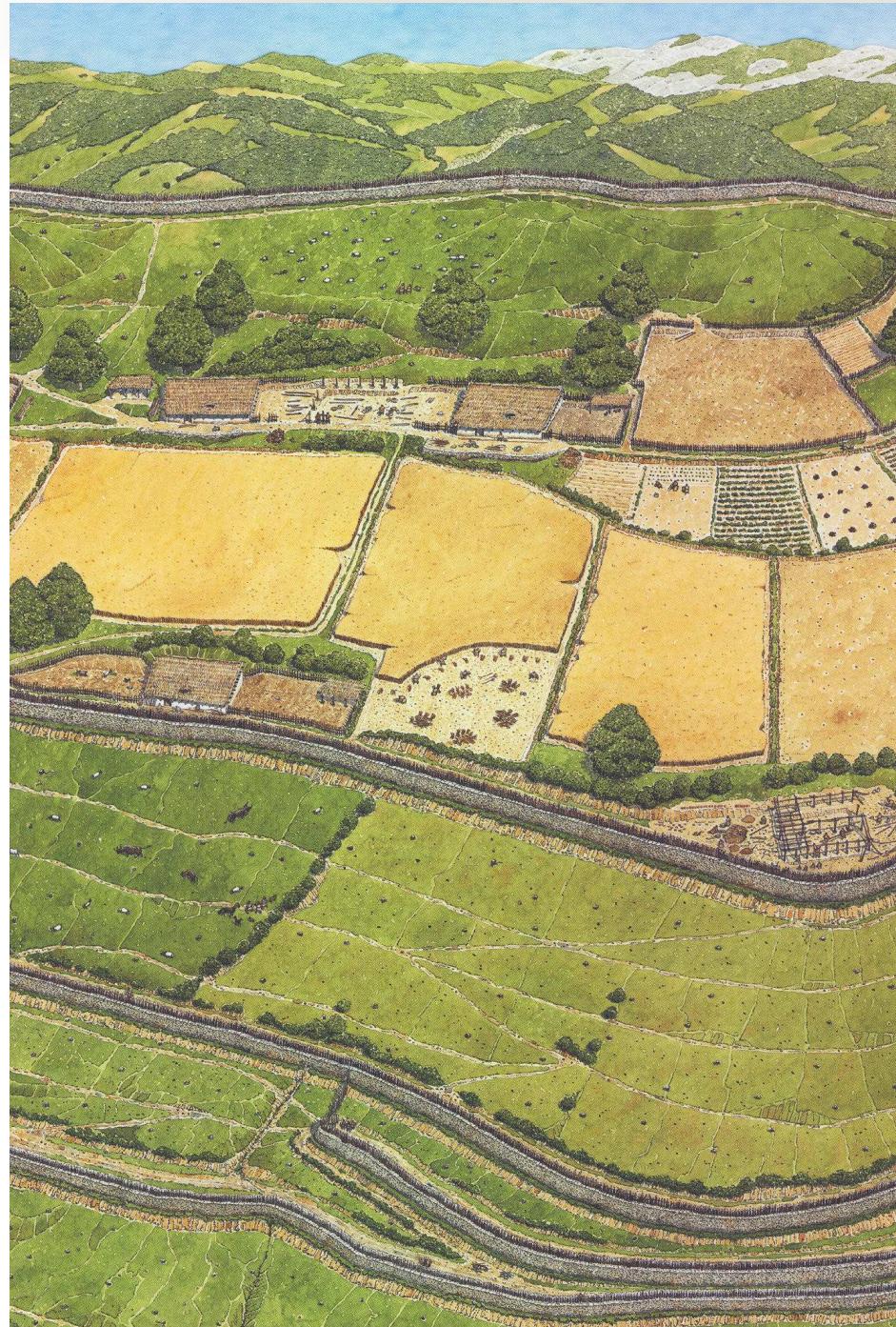
Construían sus viviendas con materiales diversos tales como la madera, el barro y en menor medida la piedra. Levantaban casas de planta rectangular y en algunos casos circular, estructurando su interior en función de sus necesidades: un espacio central en el que se localizó el hogar y un área en la que se colocan las vasijas de tamaño medio y grande con los cereales y otra serie de productos alimenticios y líquidos.

Eran viviendas muy confortables, con paredes recubiertas de barro sobre un entramado vegetal, que llegaban incluso a pintar y decorar en algunos lugares.

Una serie de estructuras de madera servían para organizar estas dependencias en las que guardaban gran parte de sus pertenencias.

Burdin Aroko herrixka

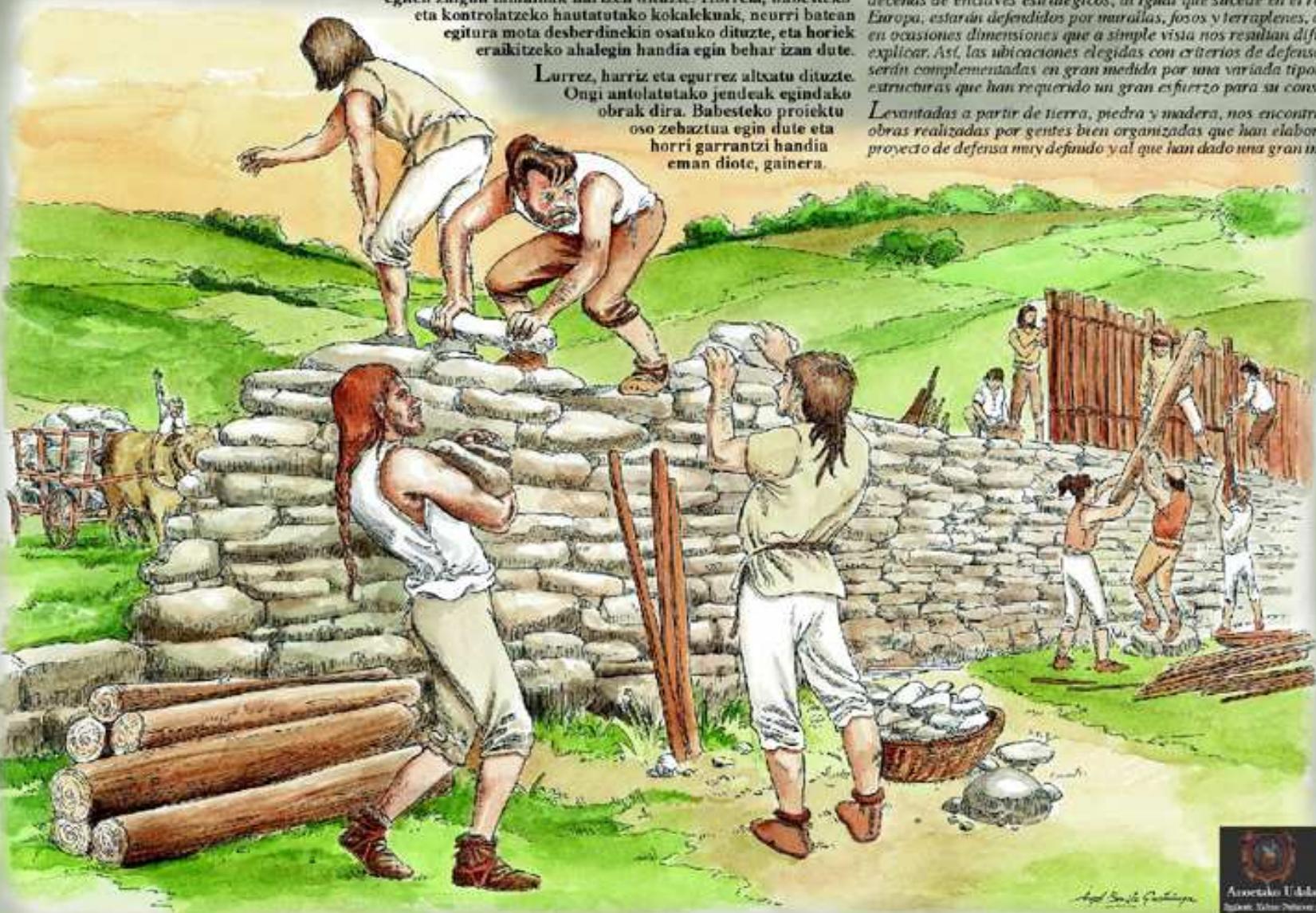
ETXEBIZITZAK

- 60 m² gorako azalera duten espazioak dira; eta beren baitan neurri handi samarreko familia multzoak hartuko zituzten. Nahiz eta nekazaritzako produktuak etxez kanpo bildu, jarduera asko etxearen bertan burutzen zituzten. Etxebizitza hauetan, ur putzu bat egoten zen gehienetan.
- Etxeak eraikitzeo oinarrizko materialak erabiltzen zituzten: lurra, harria eta zura. Paretaren zutabeak zurezkoak izan ohi ziren, horma adar bilbez eraikitzen zelarik (zestoak bezala). Guzti hau lokatzez egindako pezoez estaltzen zuten. Egitura hauetan iltze dezente erabiltzen zituzten..

HARRESIZ BABESTUTAKO BARRUTIAK

LOS RECINTOS AMURALLADOS

Espazioa kontrolatzea eta defenditza elementu garrantzitsuak dira protohistoriko herrixken bizietaen.

Mende horietan zehar altzatutako gotorlekuak eta defentsak dira Euskal Herriko alde honetako biztanleek utzi ditzigutek elementurik ikusgarrienak.

Gaur egun lurra eta landareek ezkatatu badituzte ere, hamar enklabe estrategikoak, Europako guinerakoen gertatzen den bezalaxe, harresiek, zuloek eta lubetek babesten dituzte, eta, batzuetan, hegirada batean adierazten zaizka egiten zaigu tamainak hartzentzituzte. Horrela, babesteko eta kontrolatzeko hautatutako kokalekuak, neurri batean egitura mota desberdiniek osatuko dituzte, eta horiek eraikitzeo ahalegin handia egin behar izan dute.

Lurrez, harriz eta egurrez altzatu dituzte. Ongi antolatutako jendeak egindako obrak dira. Babesteko proiektu oso zehaztua egin dute eta horri garrantzi handia eman diote, gainera.

El control del espacio y la defensa son elementos importantes de la vida de los pueblos protohistoricos.

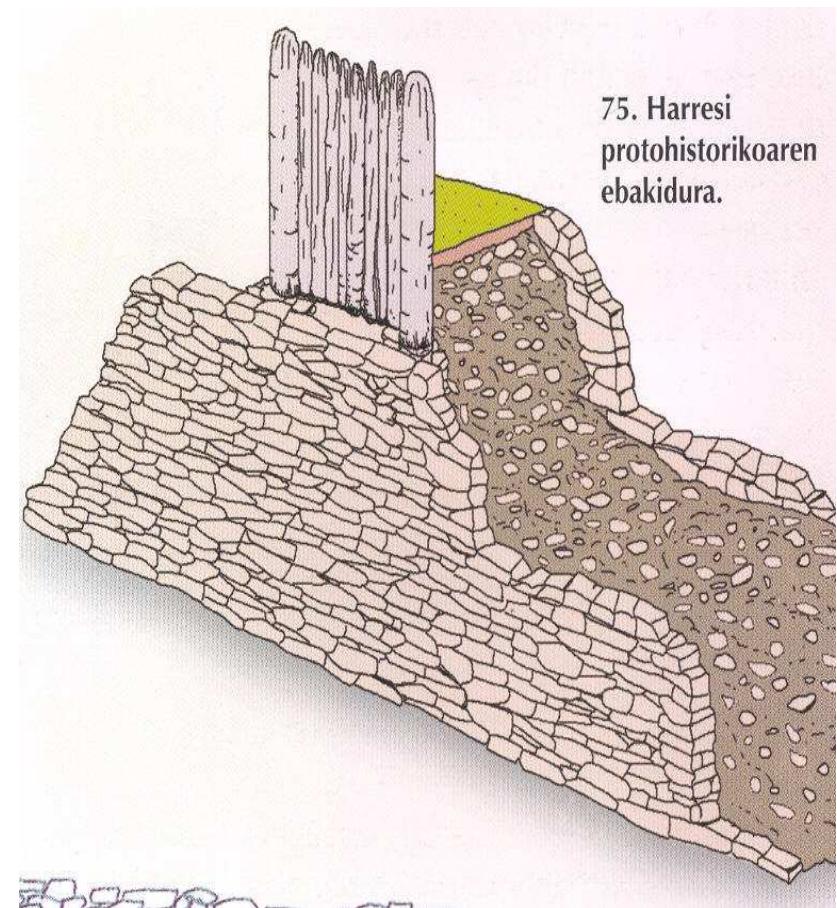
Las fortificaciones y defensas que se levantan a lo largo de estos siglos van a constituir el elemento más espectacular de cuantos nos han dejado los pobladores de esta parte de Euskal Herria.

Aunque ocultos en gran parte por la tierra y la vegetación en la actualidad, decenas de enclaves estratégicos, al igual que sucede en el resto de Europa, estarán defendidos por murallas, fosos y terraplenes, alcanzando en ocasiones dimensiones que a simple vista nos resultan difíciles de explicar. Así, las ubicaciones elegidas con criterios de defensa y control, serán complementadas en gran medida por una variada tipología de estructuras que han requerido un gran esfuerzo para su construcción.

Levantadas a partir de tierra, piedra y madera, nos encontramos ante obras realizadas por gentes bien organizadas que han elaborado un proyecto de defensa muy definido y al que han dado una gran importancia.

HARRESIAK

- Kokatzeko egokia den tokia aukeratu ondoren, babes-egitura batzuk eraikitzen zituzten, neurri handikoak. Bertan, etxebizitzez gain soroak eta abereentzako larreak babesten ziren.
- Zuraz gain harria eta lurra erabiliz, azalera desberdineko espazioak mugatuko zituzten harresiak eta lubakiak edo zuloak eraikiz.
- Harresiak tamaina ezberdinetako harriz osatutako bi hormaz eraikitzen zituzten. Eta bi horma hauen artean lurra eta harixkak ezartzen ziren. Honi, gainean zurezko egiturak gehitzen zitzaizkion

75. Harresi protohistorikoaren ebakidura.

teknologia

BURDINAREN DOMEINU ETA TORNUAREN ERABILERA EL DOMINIO DEL HIERRO Y EL EMPLEO DEL TORNO

Teknologien bilakaera izan da gertaerarik azpimarragarriena protohistorian.

Metalurgia brontzea burdinaz ordezkatzea garrantzi handikoa izan zen armak, nekazaritzako lanabesak, erremintak eta heste oinarritzko elementuak fabrikatzekoan.

Aurreko aroetan bezalaxe, zeramikazko ontziak egiten jarraitu zuten, hainbat forma eta dimensiotakoak, eta askotan dekoratuak. Beste askotan, eta milurtekoaren bigarren erditik aurra, tornua erabili zuten, eta ontzi ederragoak eta hobeak egin zituzten.

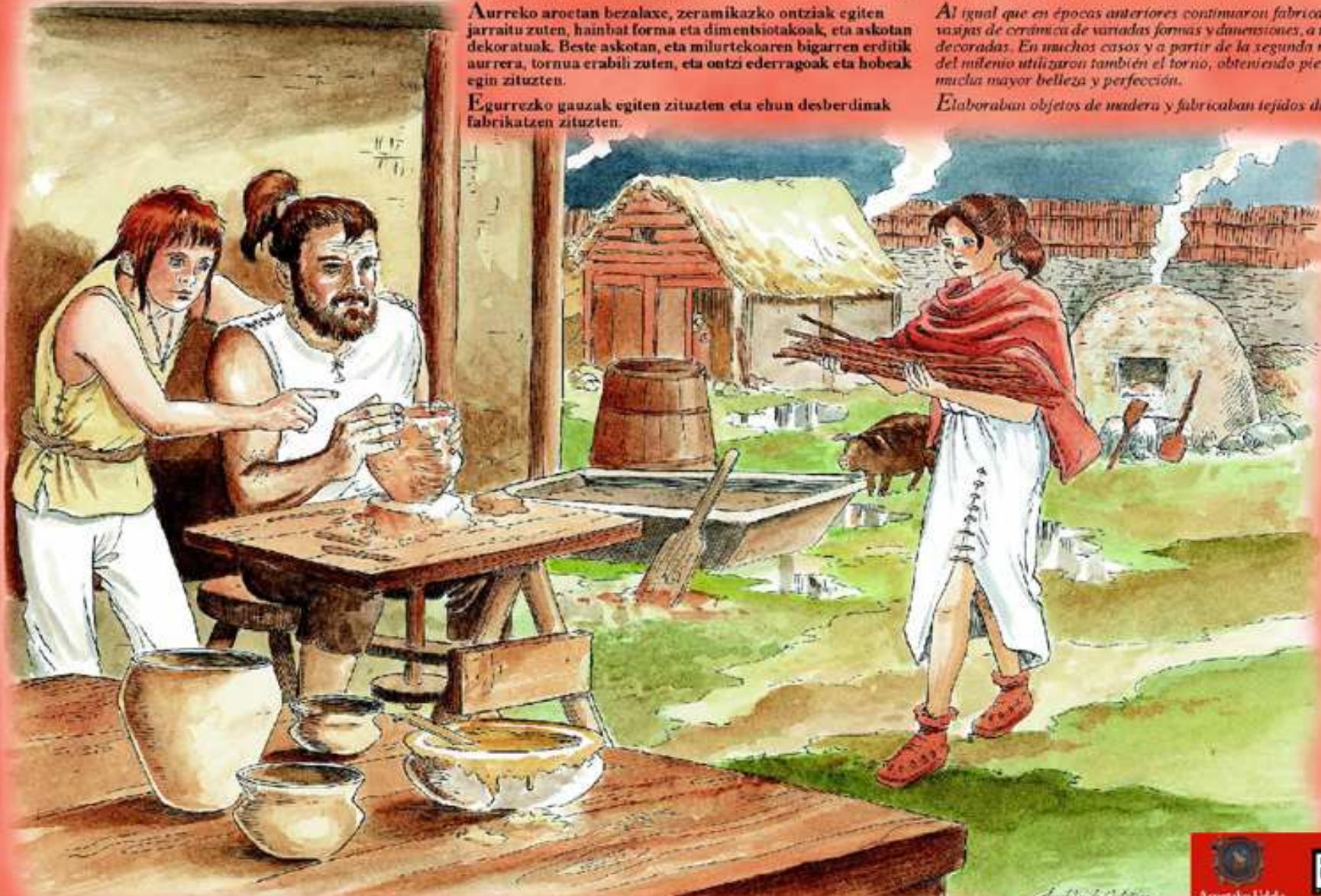
Egurrezko gauzak egiten zituzten eta ehun desberdinak fabrikatzen zituzten.

La evolución de las tecnologías es uno de los hechos más destacados de la etapa protohistórica.

En la metalurgia, la sustitución del bronce por el hierro en la fabricación de armas, aperos de labranza, herramientas y otros elementos básicos, es transcendental.

Al igual que en épocas anteriores continuaron fabricando vasijas de cerámica de variadas formas y dimensiones, a menudo decoradas. En muchos casos y a partir de la segunda mitad del milenio utilizaron también el torno, obteniendo piezas de mucha mayor belleza y perfección.

Elaboraban objetos de madera y fabricaban tejidos diversos.

Angel Lasaiz Galdos

Artxiboa

Euskaltel. Teléfonos móviles y servicios de Internet.

MATERIALAK

ZERAMIKA ETA METALA

ogikoek eta zenbait
bizimoduak
an-

94. Barku-formako errota,
Intxurrekoak, eta galirin
ehotua.

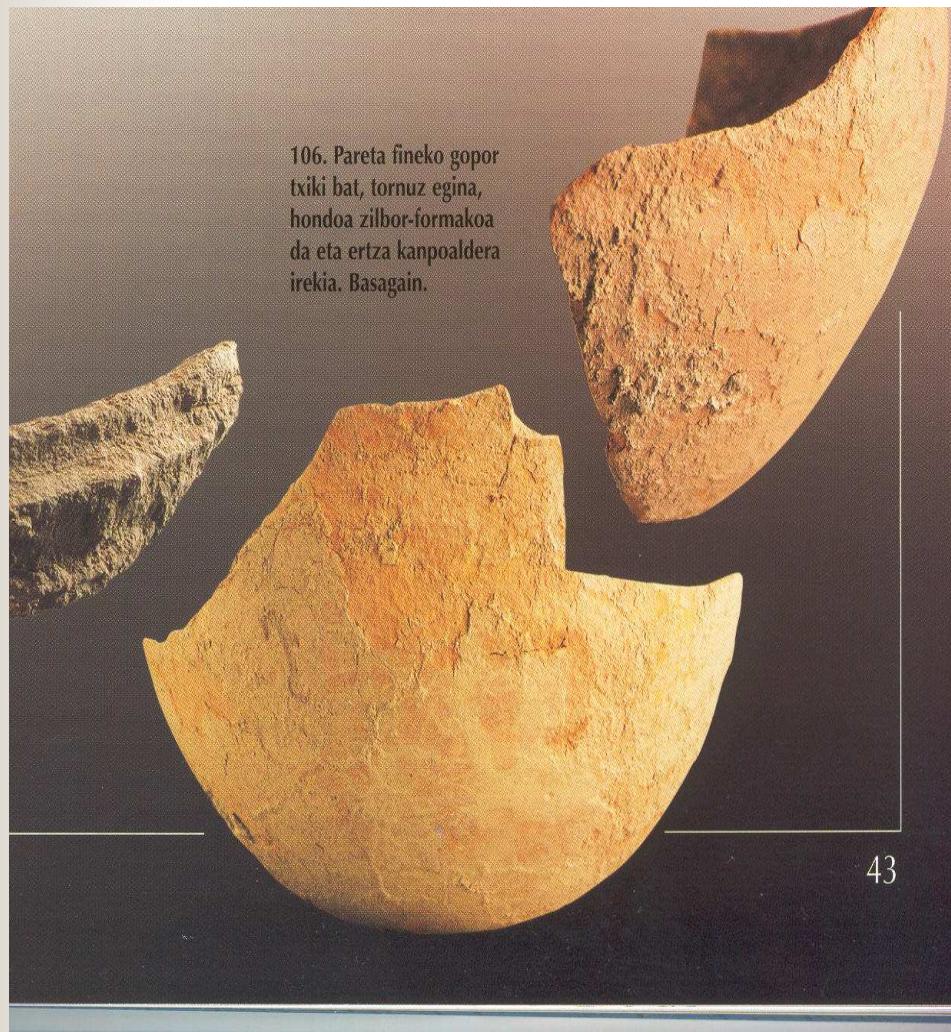

en,
izan-
eizgarriak
joera horiek
zen ez direla-
ra homogeneo

ko elementu gehie-
irenak, nekazaritza eta
xin lotuta daude; material
ino iritsi dira etxebizitzen bar-
hurrean banatuta, eta hala oso

- Aldaketa teknologikoek eta zenbait jardueraren garapenak bizimodua aldarazi zuten.
- HARRIA: Zerealak, ezkurrak eta beste produktu batzuk ehotzeko zirkulu eta barku-formako harrizko errotekin lan egiten zuten

ZERAMIKA

- Zeramika pieza ugari aurkitu da Basagainen, gehienak puskatutako ontziak. Ontziak, normalean azpi laukoak erabiltzen zituzten (sukaldean erabiltzeko) eta beste ontziak oso neurri handikoak izan ohi ziren likidoak eta janariak jaso ahal izateko (ura, aleak, fruituak e.a.), S formakoak ziren. Zeramika piezak lurrean egindako zuloetan egosten zituzten
- Nahiz eta zeramika pieza gehienak eskuz egindakoak ziren, Kristo aurreko 500. urte ondoren kalitate hobeagoko zeramika mota agertu zen, tornuz egina. Kolorez argiagoa (gorri-laranja) eta oso milimetro gutxiko lodiera zuten pareta fineko piezak.

BURDINA

- Garai honetan produzitzen jarraitu lehenagoko garaietan brontzea zuten, bezala. Alabaina Burdin Aroan benetako eraldaketa handienetako bat gertatu zen: burdinaren mineraletik burdina lortzea alegia.
- Burdina objektu asko egiteko erabili zen, nekazal zein abeltzaintza jardueretarako lanabesak eskuratzeko, etxeak edota armak egiteko. Basagainen topatutako aztarnak: Aiztoak, goldearen nabarrak, iltzeak...

BEIRA

168. Beirazko eskumuturreko hau, Basagainen aurkitutako zatitik berreraikia, urruneko merkataritzaren adierazle garbia da.

169. La Tène C2 garaiko beirazko eskumuturreko baten zatia, Basagainen egindako indusketan agertua.

- Beirazko piezak lepoko edo eskumuturrekoak egiteko erabiltzen zituzten, gehienetan urdin kolorezkoak. Basagainen aurkitutako beirazko piezek europar kontinenteko beste toki batzuekiko harreman komertzialak garatu izanaren aukera agertzen dute. Nekazal produktuekin elkartrukatuko zituztelarik beirazko piezak.

a
b
e
I
t
z
a
i
n
t
z
a

GERO ETA ANIMALIA GEHIAGO HEZITZEN DIRA

LA DOMESTICACIÓN DE LOS ANIMALES ESTÁ EN PLENO DESARROLLO

Animalia-proteinak oso garantziak izan ziren jendearen eguneroko jan-edanean Burdin Aroan.

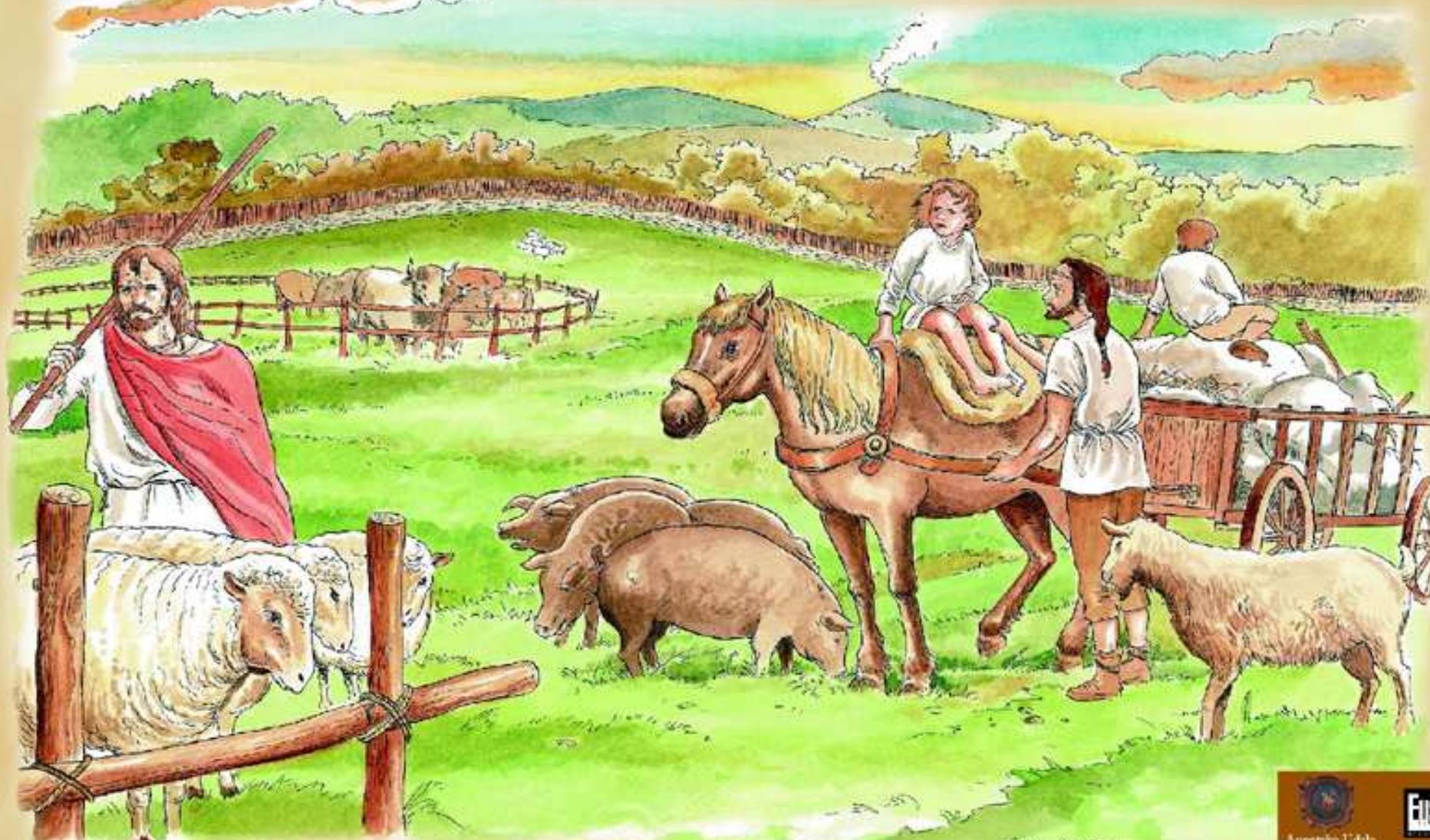
Hainbat espezie heztear arrunt bilakatu zen; bala nola, ahuntza, behia edo txerria. Animalia horietatik lortzen zituzten, bestek beste, haragia, esnea, larruak eta artilea. Idiak eta zaldiak, herriz, baserriko lanak edo garrailanak egiteko erabiltzen zituzten.

Bestalde, ehiza oso urria zen; nahiz eta, batzuetan, oreina edo basurdea bezalako animaliak harrapatzetan zituzten.

Las proteinas animales jugaron un papel importante en la dieta de los gentes durante la Edad del Hierro.

Se generalizó la domesticación de diferentes especies como la oveja, la cabra, la vaca o el cerdo. De ellos obtenían carne, leche, pieles, lana y en el caso de los bueyes y caballos, fuerza para las labores agrícolas o de transporte.

La caza, era muy escasa, aunque en ocasiones capturaban animales como el ciervo y el jabalí.

Luis González Gutiérrez

nekazari

ZEREAL ETA LEKADUN LABORANTZAK ZABALDU ZIREN

SE GENERALIZARON LOS CULTIVOS DE CEREALES Y LEGUMINOSAS

Arkeologi indusketan egindako aurkikuntzek erakusten digute jardueraren horrek izan zuen garrantzia. Indusketan topatu dira, bestekarrean, harrizko errrotak, aleak gordezeneko zeramikako ontzi handiak eta igitai edo goldeko bezalako bordinazko piezak.

Teknika berriak erabili ziren garia, garagarrak eta oloa bezalako zerealak, edo ilarra eta baba bezalako lekakunak lantzeko.

Produktu horiek biztanle horien elikaduraren elementu nagusienak izan ziren.

Numerosos hallazgos en las excavaciones arqueológicas, tales como molinos de piedra, grandes vasijas de cerámica para almacenar el grano y piezas metálicas como hachas o rejas de arado, revelan la importancia que tuvo esta actividad.

Se utilizaron técnicas renovadas para cultivar cereales como el trigo, la cebada y la avena, o leguminosas como el guisante y el haba.

Estos productos se convirtieron en elementos básicos de la alimentación de estos pobladores.

